

 มหาวิทยาลัยมหิดล คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล	วิธีปฏิบัติงาน เรื่อง : การดูแลดวงตาของผู้ป่วยขณะให้ การระงับความรู้สึก	หน้า : 1 / 4
		รหัสเอกสาร : AS-00-3-014-00 ทบทวนครั้งที่ : - วันที่ทบทวน : -
ชื่อหน่วยงาน : ภาควิชาวิสัญญีวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล		วันที่อนุมัติ : 29-12-2564
ผู้ตรวจสอบ : คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ ภาควิชาวิสัญญีวิทยา		ผู้อนุมัติ : หัวหน้าภาควิชาวิสัญญีวิทยา

1. วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการดูแลดวงตาของผู้ป่วยระหว่างการผ่าตัดหรือหัตถการ สำหรับบุคลากรทางวิสัญญี
- 1.2 เพื่อลดการเกิดภาวะไม่พึงประสงค์แก่ดวงตาของผู้ป่วย เช่น ตาแห้ง กระจกตาเป็นแผล

2. ขอบข่าย

ผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดหรือหัตถการ ภายใต้การระงับความรู้สึกแบบทั้งตัวหรือการให้ยาให้เกิดภาวะสงบที่ต้องมีการดูแลดวงตาให้ปิดสนิทอยู่เสมอ

3. อุปกรณ์/เครื่องมือ

1. วัสดุปิดตาชนิดต่างๆ เช่น Adhesive tape, Eye pads
2. ยาสำหรับป้ายดวงตา เช่น Vidisic eye gel, Chloramphenicol eye ointment, Terramycin eye ointment

4. ความรับผิดชอบ

บุคลากรทางวิสัญญีที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดูแลผู้ป่วยขณะให้การระงับความรู้สึก

5. คำจำกัดความ

Adhesive tape คือ เทปกาวเหนียวทางการแพทย์ที่ใช้ติดส่วนต่างๆ ของร่างกาย

Eye pads คือ แผ่นปิดตาทางการแพทย์

Vidisic eye gel คือ น้ำตาเทียมชนิดเจล ใช้บรรเทาอาการตาแห้ง หรืออาการระคายเคืองในลูกตา โดยมี

ส่วนประกอบของตัวยาคือ Carbomer, Sorbitol, Cetrimide

Chloramphenicol eye ointment คือ ยาขี้ผึ้งป้ายตาที่มีส่วนผสมของยาปฏิชีวนะ Chloramphenicol

Terramycin eye ointment คือ ยาขี้ผึ้งป้ายตาที่มีส่วนผสมของยาปฏิชีวนะ oxytetracycline และ polymyxin B

6. เอกสารอ้างอิง

1. Palte HD. Revisiting Perioperative Corneal Abrasion. ASA Monitor 2018; 82:22-25.

 มหาวิทยาลัยมหิดล คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล	วิธีปฏิบัติงาน	หน้า : 2 / 4
	เรื่อง : การดูแลดวงตาของผู้ป่วยขณะให้การระงับความรู้สึก	รหัสเอกสาร : AS-00-3-014-00 ทบทวนครั้งที่ : -

- George TA, Abraham B, George N. The need for eye protection during general anaesthesia and the efficacy of various eye protection methods. Int J Res Med Sci 2017; 5:1224-1229.

7. รายละเอียด

ภาวะแทรกซ้อนทางดวงตาพบได้บ่อยหลังจากการระงับความรู้สึกแบบทั่วตัว (general anesthesia) โดยภาวะกระจกตาถลอก (corneal abrasion) พบได้บ่อยที่สุดมีรายงานอุบัติการณ์ร้อยละ 40 สาเหตุเกิดได้จากหลายปัจจัย¹ ได้แก่ 1. ผลจากการระงับความรู้สึกลดการหดตัวของกล้ามเนื้อ orbicularis oculi ทำให้ปิดดวงตาไม่สนิท 2. กลไกการกระพริบตาเมื่อมีการสัมผัสขนตาเสียไปขณะระงับความรู้สึก 3. ดวงตาไม่กลอกขึ้นบนในขณะระงับความรู้สึก 4. การสร้างน้ำตาลดลงทำให้กระจกตาแห้งและเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดกระจกตาถลอก

การป้องกันทำได้โดยปิดเปลือกตาด้วย adhesive tape และอาจพิจารณาป้ายยาที่เยื่อぶตาด้วย Vidisic eye gel หรือ Chloramphenicol eye ointment หรือ Terramycin eye ointment ร่วมด้วย โดยยาป้ายตาแต่ละชนิดมีประสิทธิภาพในการป้องกันกระจกตาถลอกไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม มีการศึกษาพบว่า การปิดตาด้วย adhesive tape ร่วมกับป้ายยาที่เยื่อぶตาด้วย Vidisic eye gel จะพบการลดลงของน้ำตาหลังการผ่าตัดน้อยกว่าการปิดตาด้วย adhesive tape เพียงอย่างเดียว²

แนวทางการปฏิบัติในการดูแลดวงตาระหว่างการผ่าตัด มีคำแนะนำดังต่อไปนี้

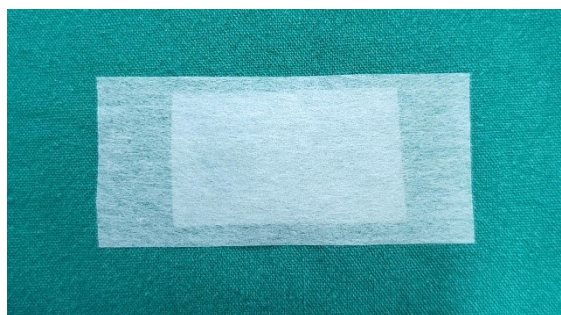
- บุคลากรทางวิสัญญีควรสอบถามประวัติการแพ้ยา โดยเฉพาะยาปฏิชีวนะ Chloramphenicol, Terramycin ประวัติการแพ้ adhesive tape ชนิดต่างๆ และประวัติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับดวงตา เช่น ภาวะตาแห้ง, ประวัติการผ่าตัดเกี่ยวกับดวงตาก่อนหน้านี้, การได้รับการติดยาปลอมหรือต่อขนตา ก่อนการระงับความรู้สึก
- กรณีที่หน่วยงานหรือห้องผ่าตัดที่ศัลยแพทย์เป็นผู้ปิดดวงตาผู้ป่วย ด้วย adhesive tape ชนิดต่างๆ บุคลากรทางวิสัญญีควรร่วมดูแลและตรวจสอบการปิดดวงตาด้วย
- หัตถการที่สามารถเข้าถึงบริเวณศีรษะของผู้ป่วยได้ง่าย และผู้ป่วยไม่แพ้ micropore หรือ adhesive tape ชนิดใกล้เคียง บุคลากรทางวิสัญญีสามารถเลือกใช้ micropore ปิดดวงตาผู้ป่วยได้
- หัตถการที่ศีรษะอยู่ใกล้ศัลยแพทย์ มีการใช้ผ้าคลุมบริเวณใบหน้า ผ่าตัดเป็นเวลานาน ผู้ป่วยเด็กเล็ก หรือผู้ป่วยที่มีประวัติแพ้ adhesive tape บางประเภท แนะนำให้บุคลากรทางวิสัญญีเลือกใช้ silicone tape หรือ Tegaderm ซึ่งมีคุณสมบัติกันน้ำ และเป็นเทปใสที่สามารถมองเห็นเปลือกตาและขนตาได้
- ผู้ป่วยที่ทำหัตถการโดยนอนท่าคว่ำ (prone position) บุคลากรทางวิสัญญีควรพิจารณาปิดดวงตาด้วย silicone tape หรือ Tegaderm โดยตัดให้มีขนาดที่สามารถปิดคลุมดวงตาของผู้ป่วยได้สนิท
- บุคลากรทางวิสัญญีควรให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยที่จะเข้ารับการผ่าตัด ไม่ควรทาสิ่งใดบนเปลือกตา เช่น เครื่องสำอาง เพราะจะมีผลทำให้เทปปิดดวงตาได้ไม่แนบสนิท หรือตอนลอกเทปออกจากดวงตาอาจทำให้เกิดเป็นแผลถลอกที่เปลือกตาได้
- กรณีที่ผู้ป่วยติดยาปลอมหรือต่อขนตาที่ไม่สามารถเอาออกได้ บุคลากรทางวิสัญญีควรพิจารณาปิดตาด้วย eye pads เพื่อป้องกันความเสียหายของขนตาปลอมและดวงตาของผู้ป่วย

 มหาวิทยาลัยมหิดล คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล	วิธีปฏิบัติงาน	หน้า : 3 / 4
	เรื่อง : การดูแลดวงตาของผู้ป่วยขณะให้การระงับความรู้สึก	รหัสเอกสาร : AS-00-3-014-00 ทบทวนครั้งที่ : -

8. บุคลากรทางวิสัญญีควรพิจารณาปิดตาด้วย adhesive tape ร่วมกับใช้ Vidisic eye gel หรือ Chloramphenicol eye ointment หรือ Terramycin eye ointment ป้ายเยื่อบุตา เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้แก่ดวงตาระหว่างทำหัตถการในกรณีต่อไปนี้
- หัตถการที่ใช้ระยะเวลาผ่าตัด มากกว่า 4 ชั่วโมง
 - หัตถการที่ให้ผู้ปวยนอนคว่ำขณะผ่าตัด (prone position)
 - ผู้ปวยมีภาวะตาแห้ง ที่ต้องใช้ น้ำตาเทียมเป็นประจำ
 - การผ่าตัดบริเวณใบหน้าของผู้ปวยที่อาจมีน้ำยาฆ่าเชื้อต่างๆ ไหลเข้าไปในบริเวณดวงตาได้
9. เมื่อเสร็จการผ่าตัดบุคลากรทางวิสัญญีควรลอก adhesive tape ที่ปิดดวงตาผู้ปวยทุกชนิดออกด้วยความระมัดระวัง โดยใช้มืออีกข้างช่วยลอกผิวหนังออกจาก adhesive tape ซ้ำๆ พร้อมทั้งสังเกตผิวหนังบริเวณดวงตา รอบดวงตา และเยื่อบุตา ว่ามีอาการผิดปกติต่างๆ หรือไม่

7.1 ขั้นตอนการปิดดวงตาให้แก่ผู้ปวยที่ระงับความรู้สึกแบบทั้งตัวหรือได้รับยาให้เกิดภาวะสงบ

- 7.1.1 ก่อนปิดดวงตาควรเช็ดคราบน้ำตาหรือสิ่งสกปรกออกจากตา โดยใช้สำลีหรือ gauze ชุบน้ำเกลือปราศจากเชื้อบิดหมาดเช็ดทำความสะอาดภายนอกดวงตา
- 7.1.2 การป้ายยา Vidisic eye gel หรือ Chloramphenicol eye ointment หรือ Terramycin eye ointment เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้แก่ดวงตา ทำโดยใช้นิ้วมือเปิดเปลือกตาบนและดึงเปลือกตาล่างของผู้ปวยลงมาให้เป็นกระเปาะ ป้ายลงในกระพุ้งของเปลือกตาล่าง ยาวประมาณ 2-3 เซนติเมตร หรือยาวเท่ากับ ความยาวของดวงตา โดยระวังไม่ให้ปลายหลอดยาสัมผัสกับตา ขนตา เปลือกตา แล้วปล่อยมือจากเปลือกตาล่างและดึงเปลือกตาบนให้คลุมดวงตาผู้ปวยให้สนิท
- 7.1.3 เลือก adhesive tape สำหรับปิดดวงตาให้เหมาะสมแก่ผู้ปวยดังกล่าวข้างต้น โดยตัดให้ขนาดคลุมปิดดวงตาสนิทได้พอดี ข้อควรระวัง คือ บริเวณตรงกลางแผ่นของ adhesive tape ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีโอกาสสัมผัสกระจกตาต้องไม่มีกาวเหนียว แนะนำให้ตัด adhesive tape อีกหนึ่งชิ้นในขนาดที่พอดีกับบริเวณตรงกลางแผ่นแล้วนำด้านที่มีกาวเหนียวติดประกบกัน เหลือกาวเหนียวไว้แค่บริเวณขอบของ adhesive tape เพื่อใช้ติดกับผิวหนังบริเวณรอบเบ้าตา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงตัวอย่างการเตรียม adhesive tape สำหรับใช้ปิดดวงตา

 มหาวิทยาลัยมหิดล คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล	วิธีปฏิบัติงาน	หน้า : 4 / 4
	เรื่อง : การดูแลดวงตาของผู้ป่วยขณะให้การระงับความรู้สึก	รหัสเอกสาร : AS-00-3-014-00 ทบทวนครั้งที่ : -

7.2 กรณีเกิดภาวะไม่พึงประสงค์

7.2.1 หลังจากลอก adhesive tape ออกแล้ว หากเกิดภาวะไม่พึงประสงค์ต่อดวงตาหรือบริเวณรอบๆ ดวงตาของผู้ป่วย บุคลากรทางวิสัญญีต้องลงบันทึกอุบัติการณ์ในแบบบันทึกเวชระเบียน AN.02, AN.03 และรายงานอุบัติการณ์ในระบบ SINET พร้อมทั้งแจ้งแพทย์เจ้าของไข้เพื่อส่งปรึกษาจักษุแพทย์ ให้ทำการดูแลรักษาต่อเนื่อง

8. ภาคผนวก

ไม่มี

Expiry date: 29-12-2567

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล